

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА» У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД

Національна безпека, як і безпека в цілому, становить собою одну з основних, пріоритетних категорій соціально-політичної життєдіяльності сучасного українського суспільства, що знаходить своє вираження як у науково-теоретичних дослідженнях, так і в практичній сфері державного управління, забезпечення інформаційної, економічної й екологічної безпеки, а також в інших сферах розвитку нашої державності.

Такий стан речей багато в чому визначає існуючу об'єктивну дійсність, яка характеризується глобальним зростанням науково-технічного прогресу, стрімким розвитком гуманітарних і природничих наук, збільшенням політичної активності мас, що сприяє виникненню реальних загроз як внутрішній, так і зовнішній безпеці держави. Загострення різних суперечностей у масштабах світового співтовариства створює людству достатню кількість політичних, соціальних, ідеологічних, економічних і екологічних криз, що безпосередньо відображається на крихкості й уразливості нашого буття. У таких умовах проблема створення ефективної системи у сфері охорони безпеки особистості, суспільства і держави є однією з найбільш пріоритетних у сучасній Україні.

У діючому Законі України «Про національну безпеку України» законодавцем під «національною безпекою» розуміється – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних [1, ст. 1, п. 9].

Поняття «національна безпека», по суті, не розроблено в теорії кримінального права. Певні спроби на розкриття його змісту містяться в одному з виступів першого Президента України Л. М. Кравчука: «В новому, широкому розумінні національну безпеку України визначаємо як стан захищеності життєво важливих інтересів особи (громадянина України), народу України в цілому і власне Української держави від внутрішніх і зовнішніх загроз» [2, с. 73].

Як відомо, категорію «національна безпека» відносять до міждисциплінарних [3, с. 4] чи інтегративних понять [4, с. 108], що використовуються у досить широкому колі наук: юридичних, економічних, математичних і військових, у політології, теорії міжнародних відносин, конфліктології та в спеціальних оперативних дисциплінах [5, с. 84]. Зрозуміло, що цей перелік не є вичерпним. Відповідно, слід погодитись з тезою, що національна безпека України є багатограним, багатоаспектним, системним явищем [6, с. 4].

Така позиція була визнана дискусійною Г. В. Новицьким, який дійшов висновку, що «Проблема не в тому, що національна безпека є динамічним процесом. Проблема в тому, що національна безпека може досліджуватися з позицій досить широкого спектра гуманітарних і технічних наук. Кожна з цих наук, досліджуючи конкретну складову національної безпеки, може сформулювати власне визначення поняття «національна безпека» і, відповідно, оперувати ним. Намагання ж сформулювати згадане визначення в настільки загальному вигляді, щоб задовольнити всі можливі в сучасній науці підходи, є, з одного боку, безперспективними, а з іншого – абсолютно не потрібними, оскільки подібне визначення не можна застосувати в конкретних галузях і сферах науки» [5, с. 46].

Тому, питання про зміст поняття «національна безпека» в цьому контексті є спірним. По-перше, яку безпеку слід мати на увазі: держави, суспільства, окремих осіб? По-друге, чи стосується національна безпека захисту прав та інтересів лише українського народу, його державних та громадських утворень і діячів,

чи вона поширюється на захист прав та інтересів того, хто називається «народ України». Головний аргумент на користь цього підходу: без гарантії безпеки всіх націй, які проживають на території України, не може бути гарантована безпека українського народу.

Отже, слід зазначити, що змістом національної безпеки є корінні, основоположні інтереси забезпечення державності українського народу, його самобутнього розвитку, гідного існування в європейській і світовій цивілізації.

З чого випливає, що в процесі розробки концепції національної безпеки, як системи науково-теоретичного й офіційно регламентованого розуміння про комплекси заходів і засобів, необхідних для ефективної охорони життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, встановлення ступеня небезпеки існуючих загроз зазначеним благам, а також рівня розробленості методики їх охорони, необхідно сформулювати визначення національної безпеки.

З урахуванням досліджених теоретичних положень про поняття «національна безпека», а також відповідно до законодавчого трактування розглянутого терміна можна констатувати, що національна безпека України – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, гарантований ефективно функціонуючим державним механізмом із забезпечення і реалізації таких інтересів, що сприяє сталому розвитку суспільства, своєчасному виявленню, запобіганню і нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам.

Таким чином, визначення понятійного апарата, сутності національної безпеки України дозволяє визначити коло суспільних відносин, суспільних інтересів, що можуть бути узяті під охорону діючим кримінальним законодавством України.

Список використаної літератури

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.
2. Навроцький В. О. Кримінальне право України. Особлива частина : курс лекцій. Київ : Т-во «Знання», 2000. 771 с.
3. Ситник Г. П. Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки України: Теорія і практика : автореф. дис. ... докт. наук з держ. управління : 25.00.01. Київ, 2004. 40 с.

4. Ліпкан В. А. Основи права національної безпеки. *Право України*. 2009. № 1. С. 108–116.
5. Новицький Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України. Київ : Інтертехнологія, 2008. 496 с.
6. Чуйко З. Д. Конституційні основи національної безпеки України : авто-реф. дис. ... канд. юр. наук : 12.00.02. Харків, 2008. 18 с.